

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра технології конструкційних матеріалів та матеріалознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету
конструювання та дизайну
Зіновій РУЖИЛО

_____ 2024 р.

«СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри ТКМіМ
Протокол № 15 від "14" 05 2024 р.

Завідувач кафедри
Костянтин ЛОПАТЬКО

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП

Галузеве машинобудування
Володимир БУЛГАКОВ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Технологія конструкційних матеріалів

Галузь знань 13 Механічна інженерія
Спеціальність 133 «Галузеве машинобудування»
Освітня програма Галузеве машинобудування
Факультет конструювання та дизайну
Розробник: к.т.н, доцент – Олександр Семеновський

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни

Технологія конструкційних матеріалів

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	13 «Механічна інженерія»	
Спеціальність	133 «Галузеве машинобудування» (шифр і назва)	
Освітня програма	«Галузеве машинобудування»	
ОС	Бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	6	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	залік/екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Курс (рік підготовки)	1, 2	1, 2
Семестр	2/3	2/3
Лекційні заняття	30/15 год.	2/6 год.
Практичні, семінарські заняття	-	-
Лабораторні заняття	15/15 год.	2/8 год.
Самостійна робота	30/15 год.	-/356 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	3/2 год.	13/14 год.

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Робоча програма курсу "Технологія конструкційних матеріалів" розрахована на студентів інженерних факультетів машинобудівних спеціальностей.

Метою дисципліни являється загальна технологічна підготовка майбутнього спеціаліста в галузі конструкційних матеріалів та їх гарячої та холодної обробки, а також набуття навичок з матеріалознавства та закладання бази для вивчення дисциплін: "Деталі машин", "Підйомно-транспортні машини", "Трактори і автомобілі", "Сільськогосподарські і меліоративні машини", "Надійність та ремонт машин".

Завдання вивчення дисципліни

Задачами дисципліни являється вивчення:

- виробництва металів та сплавів, основ порошкової металургії
- основ ливарного виробництва,
- основ зварювання металів та сплавів, основ обробки тиском,

- будови, властивостей та призначення металів та їх сплавів,
- вивчення основ теорії термічної обробки вуглецевих і легованих сталей, технології їх термічної та хіміко-термічної обробки, а також конкретних деталей та робочих органів сільськогосподарських машин;

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Набуття компетентностей ОП:

1) *Інтегральна компетентність:* Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у галузі машинобудування з використанням теорій та методів сучасної науки на основі системного підходу та з врахуванням комплексності та невизначеності умов функціонування технологічних систем.

2) *Загальні компетентності:*

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3) *Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):*

ФК6. Здатність оцінювати техніко-економічну ефективність типових систем та їхніх складників на основі застосування аналітичних методів, аналізу аналогів та використання доступних даних.

ФК9. Здатність здійснювати комерційну та економічну діяльність у сфері галузевого машинобудування.

Програмні результати навчання (ПРН) ОП:

РН3. Знати і розуміти системи автоматичного керування об'єктами та процесами галузевого машинобудування, мати навички їх практичного використання.

РН4. Здійснювати інженерні розрахунки для вирішення складних задач і практичних проблем у галузевому машинобудуванні.

РН8. Розуміти відповідні методи та мати навички конструювання типових вузлів та механізмів відповідно до поставленого завдання.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль № 1. Металургія чорних металів														
Тема 1. Мета та завдання курсу. Вихідні матеріали в металургії і методи отримання металів із руд.	1	6	2	-	2	-	2	4	2	-	2	-	-	
Тема 2. Металургія доменних чавунів. Матеріали для виробництва чавуну. Підготовка руд. Будова і робота доменної печі.	2	4	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
Тема 3. Продукти доменного виробництва та їх використання. Класифікація чавунів доменного виробництва. Домений газ та шлаки і їх використання.	3	6	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	
Тема 4. Металургія сталі. Вихідні матеріали для виробництва сталі, сталеплавильні печі та технологічні процеси виплавлення сталі в них.	4	4	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
Тема 5. Вплив способу виробництва сталі на її якість. Процеси розкислення сталі. Виробництво сталі в мартенівських печах та кисневих конверторах.	5	6	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	
Тема 6. Виробництво сталі в електропечах. Спеціальні методи отримання високоякісних сталей.	6	4	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
Тема 7. Розливання														

сталі. Будова сталевих зливків. Перспективи розвитку сталеплавильного виробництва.	7	6	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	36		14	-	8	-	14	4	2	-	2	-	-
Змістовий модуль № 2. Технологія кольорової металургії													
Тема 1. Кольорова металургія. Мідь. Суть процесу отримання міді із руд. Отримання штейну.	8	4	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Отримання та рафінування чорнової міді. Маркування та використання міді в техніці.	9	6	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Алюміній. Отримання алюмінію із руд. Електроліз глинозему, рафінування алюмінію.	10	4	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Титаномагнієва металургія. Виробництво тугоплавких металів. Виробництво нікелю.	11	6	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	20		8	-	4	-	8	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль № 3. Основи порошкової металургії													

Тема 1. Вступ в порошкову металургію. Добування порошків. Підготування порошків до формування.	12	4	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Пресування, прокатування, екструзія, шлікерне лиття. Спінання, додаткова та фінішна обробка порошкових виробів.	13	11	4	-	3	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Класифікація, маркування порошків і їх застосування в машинобудуванні.	14-15	4	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 3	19		8	-	3	-	8	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль № 4. Ливарне виробництво													
Тема 1. Вступ. Технологічна схема виготовлення виливків. Способи виготовлення виливків і різновиди ливарних форм.	1	4	2		2			54	2		2		50
Тема 2. Заливання, вибивання форм і стрижнів, очищення й обрубкування виливків.	2	6	3		3			52			2		50
Тема 3. Спеціальні способи виготовлення виливків. Технологічні особливості виготовлення виливків із різних сплавів (чавуну, сталі, кольорових металів).	3	4	2		2			50					50
Разом за змістовим модулем 4	14		7		7			156	2		4		150
Змістовий модуль № 5. Обробка металів і сплавів тиском													

Тема 1. Фізико-технологічні основи деформації металів. Температурний інтервал обробки сталей тиском. Методи нагрівання та нагрівальні печі	4	4	2		2			54	2		2		50
Тема 2. Класифікація методів обробки тиском. Процеси кування, волочіння, пресування сталевих заготовок. Гаряче об'ємне і холодне листове штампування.	5	4	2		2			50					50
Разом за змістовим модулем 5	8		4		4			54	2	-	2	-	50
Змістовий модуль № 6. Технологія зварювального виробництва													
Тема 1. Теоретичні основи зварювання. Хіміко-металургійні та фізичні явища в зоні зварювання та їх вплив на структуру навколишньої зони. Класифікація видів зварювання.	6	6	2		2		2		2				50
Тема 2. Електродугове та газове зварювання.	7-8	7	2		2		3				2		56
Разом за змістовим модулем 6	13		4		4		5		2		2		116
Усього годин	419		45		30		45	374	8	-	10	-	356

3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
2 семестр		
1	Вивчення вихідних матеріалів доменного виробництва	2
2	Продукти доменного виробництва	2
3	Вихідні матеріали сталеплавильного виробництва	2
4	Продукти сталеплавильного виробництва	2
5	Гнуті профілі	2
6	Вихідні матеріали і продукти кольорової металургії	2
7	Визначення властивостей металевих порошків	2
8	Визначення твердості сталей та сплавів	1
3 семестр		

1	Визначення властивостей формових матеріалів	2
2	Проектування технологічного процесу виготовлення виливка	3
3	проектування технологічного процесу виготовлення сталеві поковки	2
4	Вплив холодної пластичної деформації на властивості і структуру сталі	2
5	Побудова характеристик ектрозварювального трансформатора	2
6	Визначення режимів і технологічних коефіцієнтів при електродуговому зварюванні	2
8	Дефекти зварного шва та методи його контролю	2

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	У чому суть металургійного виробництва?	2
2	Перерахуйте вихідні матеріали для доменного виробництва.	4
3	Які існують промислові способи добування металів із руд? Їхні недоліки і переваги.	2
4	Назвіть руди з яких отримують чавун в доменній печі.	4
5	У чому суть виплавки сталі?	2
6	Перерахуйте спеціальні методи отримання високоякісних сталей.	4
7	Охарактеризуйте суть виплавки сталі в конвертері, мартенівській та електричних печах.	4
8	Що таке кипляча сталь?	4
9	Суть електрошлакового переплаву.	2
10	Охарактеризуйте основні способи підвищення якості сталі позапічною обробкою.	4
11	Який склад шихти при скрап-рудному і скрап-процесі в мартенівській печі?	4
12	Що називається сталлю?	2
13	Суть плазмодугового переплаву.	2
14	В яких печах виплавляють сталі найбільш високої якості?	2
15	Перерахуйте способи розливання сталі у виливниці.	3

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- залік
- модульні тести;
- захист лабораторних та самостійних робіт;

- контрольна робота.

6. Методи навчання:

- словесний метод (лекція, співбесіда);
- практичний метод (лабораторні, навчально механіко-технологічна практика);
- наочний метод (ілюстрацій і демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

7. Методи оцінювання.

- екзамен;
- залік;
- усне та письмове опитування;
- модульне тестування;
- захист лабораторних та самостійних робіт;
- презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольна робота.

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів):

$$R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}} .$$

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни «Технологія конструкційних матеріалів»
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1174>
  - методичні вказівки для виконання лабораторних робіт;
  - методичні вказівки для виконання курсової роботи;
  - стенди, плакати;
  - вимірвальне обладнання та різні пристосування для верстатів.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

- Основні:

1. Опальчук А.С., Афтанділянц Є.Г., Роговський Л.Л., Семеновський О.Є., Клендій М.Б., Біловод О.І., Дудніков І.А., Матеріалознавство і технологія конструкційних матеріалів: підручник для вищих навчальних закладів III-IV ступенів акредитації; за ред. А.С. Опальчука і О.Є. Семеновського. – Ніжин: Видавець ПП. Лисенко М.М., 2013. – 752 с.
2. Сологуб М.А., Рожнецький І.О., Некоз О.І., Горпенюк М.А., Прейс Г.О., Технологія конструкційних матеріалів; за ред. Сологуба М.А. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.:Вища шк., 2002. – 374 с.
3. Попович В., Голубець В., Технологія конструкційних матеріалів і матеріалознавство: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів: У 2-х кн. Книга II. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. – 260 с.
4. Афтанділянц Є.Г., Зазимко О. В., Лопатько К.Г., Іванова О. В. Технологія конструкційних матеріалів. Навчальний посібник в 2-х книгах. Книга 1. – К.:НУБіП України, 2016. – 511 с.

- Допоміжні:

1. Афтанділянц Є.Г., Зазимко О. В., Лопатько К.Г., Технологія конструкційних матеріалів і матеріалознавство. Курс лекцій. Частина 1. Металургія. Київ, НАУ, 2005.- с.115.
2. Хільчевський В.В. та ін., Матеріалознавство і технологія конструкційних матеріалів, К: Либідь, 2002, 326с.
3. Бялік О.М., Металознавство, К: Політехніка, 2002, 383с.

- Інтернет джерела:

1. Виробництво чавуну - <https://www.youtube.com/watch?v=WCJSdp6lhZo>
2. Виробництво чавуну і сталі - <https://www.youtube.com/watch?v=uzwnfQ6krV8>
3. Виробництво сталі - <https://www.youtube.com/watch?v=tYTazquHXfY>
4. Порошкова металургія: <https://www.youtube.com/watch?v=LnALTU4BEgQ>
5. Виробництво міді: <https://www.youtube.com/watch?v=M2hfv6FS67g>
6. Виробництво алюмінію: <https://www.youtube.com/watch?v=JBso28su0G4>